

7

Signalen van kwetsbaarheid

7 Signalen van kwetsbaarheid

IN HET KORT

- Helpt Zeeuwse inwoners kampt met eenzaamheid, matige of slechte gezondheid, een uitkeringssituatie of het niet zelfstandig kunnen uitvoeren van huishoudelijke taken
- Signalen van kwetsbaarheid vooral bij ouderen, alleenwonenden en alleenstaande ouders
- Ruim 4 op de 10 inwoners ervaren eenzaamheid; ook jongvolwassenen
- Kwetsbaren minder tevreden met het leven dan inwoners zonder signaal van kwetsbaarheid
- Er zijn regionale verschillen in de bereikbaarheid van zorg en toegang tot het recht

Voor sommige inwoners van Zeeland is welvaart niet vanzelfsprekend, bijvoorbeeld omdat ze belemmeringen ervaren in het dagelijks leven. De Zeeuwse gemeenten hebben, sinds de decentralisaties in 2015, de verantwoordelijkheid om zicht te houden op de kwetsbaren in de regio en ze - waar mogelijk - te ondersteunen. Een belangrijke voorwaarde voor gemeenten om hun taak uit te kunnen voeren is wederzijds vertrouwen tussen overheid en inwoners. Tijdens de coronacrisis is de omvang van de problemen rondom eenzaamheid, (kansen-)ongelijkheid en vertrouwen tussen overheid en inwoners goed zichtbaar geworden. In de publicatie

'Kwetsbare groepen en corona: lessons learned in Zeeland' (HZ KCZS, 2021) worden nieuwe ontwikkelingen en gevolgen van de pandemie op bestaande en nieuwe kwetsbare groepen besproken.

In dit venster van de rapportage *Leven in Zeeland* schetsen we een beeld van signalen van kwetsbaarheid en kwetsbare groepen in Zeeland. In het bijzonder proberen we cijfermatig grip te krijgen op groepen die mogelijk te maken hebben met (een combinatie van) problematiek op het gebied van uitkeringspositie, gezondheid, eenzaamheid en het zelfstandig uitvoeren van taken. *Wie zijn deze mensen? Met welke risicofactoren hangen signalen van kwetsbaarheid samen?* We voeren eerst een analyse uit op kwetsbare groepen. Vervolgens gaan wij in op de toegang van inwoners tot hulp waarbij we specifiek kijken naar de toegankelijkheid van zorg en het recht. Tot slot wordt afgesloten met de conclusie.

Beeld CBS-monitor: gemiddeld gaat het goed

Een belangrijke factor in de welvaart en het welzijn van mensen is werk: het hebben van werk genereert inkomen en is daarnaast een vorm van zelfontplooiing. In Zeeland is 68 procent van alle inwoners tussen 15 en 75 jaar werkzaam (CBS, 2021). Wanneer mensen geen werk vinden kunnen ze onder bepaalde voorwaarden terugvallen op een sociaal vangnet. Het werkloosheidspercentage is in Zeeland, met 3 procent, op dit moment het laagst van alle Nederlandse provincies.

Naast werk is ook gezondheid een belangrijk onderdeel van welzijn; voor 77 procent (CBS, 2021) van de volwassen inwoners in Zeeland geldt dat ze de eigen gezondheid als 'goed' of 'zeer goed' ervaren. Dat is ongeveer gelijk aan het Nederlands gemiddelde (79 procent).

Hoewel deze indicatoren iets zeggen over gemiddelde welvaart en welzijn, geven ze een vrij algemeen beeld en bovendien geen inzicht in verschillen tussen groepen inwoners. Die verschillen zijn er wel. Zo constateert het CBS dat mensen met een laag opleidingsniveau en met een niet-westerse migratieachtergrond minder kunnen profiteren van brede welvaart (CBS, 2021). In dit venster wordt specifiek ingegaan op groepen inwoners die belemmeringen ervaren in het dagelijks leven en daarmee in een kwetsbare positie verkeren als het gaat om welvaart en welzijn.

Signalen van kwetsbaarheid; eenzaamheid komt het vaakst voor

Kwetsbaarheid wordt traditioneel opgevat in termen van materiële welvaart en de mate waarin mensen in hun dagelijkse en niet-dagelijkse levensbehoeften kunnen voorzien. Hoewel inkomen een belangrijke factor is voor de mogelijkheden die mensen hebben, is geluk van mensen ook afhankelijk van participatie (meedoen), gezondheid en mentaal welzijn. In onze analyse van kwetsbaarheid hebben wij gekeken in hoeverre inwoners:

- een uitkering hebben (WW, AO en/of bijstand);
- een matige of slechte zelfervaren gezondheid hebben;
- eenzaam zijn, en/of;
- moeite hebben om dagelijkse (huishoudelijke) taken uit te voeren.

Tabel 7.1 Signalen van kwetsbaarheid: drie risicogroepen; type kwetsbaarheid*

	Uitkeringspositie**	Ervaren gezondheid	Zelfstandig taken uitvoeren***	Eenzaamheid****
Geen signaal (risicogroep 0)	Geen van onderstaande	(Ze)er goed	Zonder of met enige moeite; alle taken	Niet eenzaam
Licht signaal (risicogroep 1)	Ontvanger WW-uitkering	Gaat wel	Grote moeite of kan het niet; één of twee taken	Enigszins eenzaam
Sterk signaal (risicogroep 2)	Ontvanger Arbeidsongeschiktheids- of Bijstands-uitkering	(Ze)er slecht	Grote moeite of kan het niet; drie taken of meer	Sterk eenzaam

* Voor deze analyse van kwetsbaarheid is, ter wille van vergelijkbaarheid tussen verschillende vormen van kwetsbaarheid, een selectie gemaakt van alle respondenten die antwoord hebben gegeven op alle relevante vragen in de enquête. Het gaat om 90 procent van de volledige onderzoekspopulatie.

** Het gaat hier bij de hoger risicogroepen om werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstand en bijstand-gerelateerde uitkeringen. Andere uitkeringsvormen (bv. in verband met ziekte) vallen in risicogroep 0.

*** De taken in de vragenlijst van Leven in Zeeland 2021 zijn: Huishouden doen (bijv. schoonmaken, boodschappen doen), Warme maaltijd klaarmaken, Zichzelf verzorgen (wassen, aankleden), Zich verplaatsen in en om de woning, Ergens naar toe gaan met eigen of openbaar vervoer, Geldzaken en/of andere administratie zaken regelen, en Sociale contacten leggen en onderhouden.

**** Op basis van een verkorte eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld (De Jong Gierveld en Van Tilburg, 1999) waarin de volgende stellingen zijn opgenomen: 1. Ik ervaar een leegte om me heen; 2. Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen; 3. Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen; 4. Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel; 5. Ik mis mensen om me heen; 6. Vaak voel ik me in de steek gelaten.

We bekijken de kwetsbaarheid afzonderlijk per risicokenmerk. Zo kan een inwoner kwetsbaar zijn op het ene gebied, bijvoorbeeld uitkeringspositie, maar niet op het andere, bijvoorbeeld ervaren gezondheid. De inwoners zijn verdeeld in drie stadia van risico volgens tabel 7.1: in risicogroep 0 signaleren we geen kwetsbaarheid op het leefgebied in kwestie, in risicogroep 1 signaleren we een lichte kwetsbaarheid en in risicogroep 2 is er een duidelijk signaal van kwetsbaarheid.

Ongeveer één op de twintig met een uitkering

De meeste inwoners van Zeeland zijn niet kwetsbaar als het gaat om hun uitkeringspositie: ze ontvangen geen uitkering in het kader van werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en/of bijstand. Deze groep heeft doorgaans werk of zicht op werk (door hun opleiding), ze gaan naar school of hebben een leven lang gewerkt (en zijn met pensioen) of hebben bewust geen werk. Van alle inwoners van 16 jaar of ouder ontvangt 4 procent wel een uitkering¹.

Kwart vindt eigen gezondheid matig of slecht: gelijk aan Nederlands gemiddelde

Als lichaam en geest goed functioneren is men het meest weerbaar. Driekwart van de Zeeuwse inwoners ervaart de eigen gezondheid als 'goed' of zelfs 'zeer goed'. Dat is in lijn met het Nederlands gemiddelde uit de GGD Gezondheidsmonitor (GGD GHOR, 2021b). Door de jaren heen

is de zelf gerapporteerde gezondheid door de Zeeuwse inwoners wel iets afgenomen, want in 2009 beoordeelden nog acht op de tien hun gezondheid als (zeer) goed. Deze trend heeft mogelijk te maken met de het toenemende aantal ouderen in de provincie alsook het ouder worden van mensen in het algemeen (=dubbele vergrijzing); naarmate de leeftijd toeneemt zouden mensen minder tevreden zijn over hun lichamelijke gezondheid (RIVM, 2021). Ruim een op de vijf inwoners omschrijft de eigen gezondheid als 'gaat wel' – deze inwoners zijn enigszins kwetsbaar op het gebied van gezondheid. Voor een kleine groep (ruim 3 procent) geldt dat ze de eigen gezondheid als 'slecht' of zelfs 'zeer slecht' bestempelen.

Ruim vier op de tien Zeeuwen voelen zich eenzaam

Eenzaamheid kent verschillende vormen; een gevoel van leegte, geen vertrouwen in anderen, geen netwerk om op terug te vallen, of gemis. Eenzaamheid is gemeten op basis van zes stellingen over sociaal netwerk en eenzaamheid. Daaruit blijkt dat ruim vier op de tien Zeeuwen zich in mindere of meerdere mate eenzaam voelen. Ruim een derde van de inwoners is volgens de schaal van De Jong Gierveld (1999) enigszins eenzaam en daarmee licht kwetsbaar. Voor bijna één op de tien Zeeuwen geldt dat ze sterk eenzaam zijn en daarmee een sterk signaal van kwetsbaarheid afgeven. Dat is in lijn met het landelijk gemiddelde uit de GGD Gezondheidsmonitor (GGD GHOR, 2021a). De GGD Zeeland

---

¹ Dit cijfer is niet vergelijkbaar met het eerder genoemde werkloosheidspercentage in Zeeland (3 procent). Het laatstgenoemde cijfer gaat namelijk niet over het ontvangen van een uitkering, maar over het aandeel inwoners zonder betaald werk, dat wel beschikbaar is voor werk, als percentage van alle personen van 15 tot en met 74 jaar. Bovendien gaat het bij dit cijfer alleen om werkloosheid en niet om situaties van arbeidsongeschiktheid.

rapporteert een lichte stijging van eenzaamheid in 2020² ten opzichte van metingen in voorgaande jaren. De coronapandemie en de maatregelen daartegen zouden een mogelijke oorzaak kunnen zijn van eenzaamheid onder inwoners.

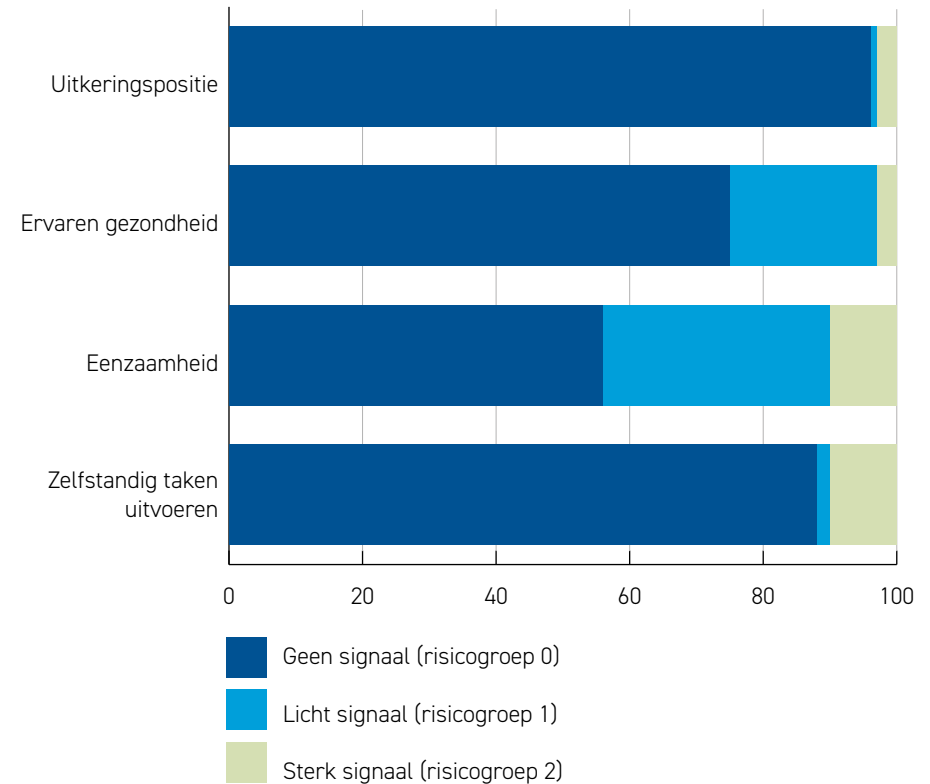
Ruim één op de tien heeft moeite met alledaagse taken

Het voeren van een eigen huishouden of persoonlijke verzorging is voor de meesten onder ons routine. Als dit niet vanzelfsprekend is kan dit leiden tot problemen in het dagelijks leven. In Zeeland geldt dat een ruime meerderheid (88 procent) dagelijkse klussen zonder of met enige moeite zelfstandig kan uitvoeren. Een kleine groep van 2 procent heeft grote moeite de taken uit te voeren of het lukt helemaal niet om één of enkele klussen zelfstandig te doen – ofwel een licht signaal van kwetsbaarheid. Daarnaast heeft een tiende van de inwoners grote moeite om meerdere taken uit te voeren of het lukt helemaal niet om taken zelfstandig te doen – ofwel een sterk signaal van kwetsbaarheid op dit vlak.

Vooral kwetsbaarheid onder ouderen, ook eenzaamheid onder jongvolwassenen

Wanneer verschillende kwetsbaarheden zich opstapelen en/of er geen ondersteuning is, zullen inwoners sneller moeite hebben om mee te komen in de maatschappij en in dezelfde mate als anderen van welvaart te genieten. Ruim de helft van de Zeeuwse inwoners vertoont minstens één signaal van kwetsbaarheid. Voor een op de vijf van de inwoners geldt

Figuur 7.1 Signaal van kwetsbaarheid; naar leefdomeinen (% inwoners)

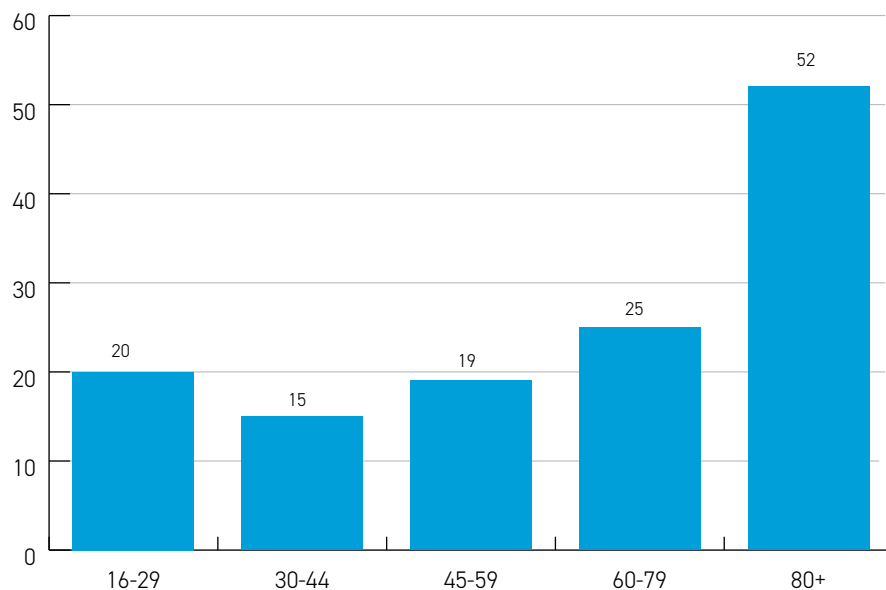

Bron: Leven in Zeeland (2021)

² De Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen is in het najaar van 2020 afgenomen onder inwoners van 18 jaar en ouder.

Figuur 7.2 Heeft op twee of meer leefdomeinen een signaal van kwetsbaarheid; naar leeftijdsklasse (% inwoners)

Bron: Leven in Zeeland (2021)

dat ze op minstens twee van de vier leefgebieden kwetsbaar zijn³. Alleen eenzaamheid komt het vaakst voor, gevolgd door de combinatie van eenzaamheid en een matige of slechte gezondheid. In het vervolg van dit venster kijken we naar kenmerken van mensen met meerdere signalen van kwetsbaarheid.

Ouderen meest kwetsbaar, eenzaamheid onder jongvolwassenen

Uit onze analyse blijkt dat ouderen, en met name inwoners van 80 jaar en ouder, het vaakst signalen vertonen van kwetsbaarheid. Inwoners in deze leeftijdsgroep ervaren het vaakst problemen met het zelfstandig uitvoeren van taken, voelen zich het minst vaak gezond en zijn het vaakst eenzaam. Ook sommige jongvolwassenen hebben signalen van kwetsbaarheid. Het beeld bestaat dat jongeren over het algemeen een rijk sociaal leven kennen. Toch is 45 procent van de jongvolwassenen tussen de 16 en 29 jaar enigszins tot sterk eenzaam. De Staat van Volksgezondheid en Zorg (2021) laat een landelijk stijgende trend van eenzaamheid zien door de jaren heen onder 18 tot 34-jarigen, 35 tot 49-jarigen en 85-plussers. Uit onderzoek naar de samenhang tussen corona en eenzaamheid blijkt dat de pandemie een effect heeft op gevoelens van eenzaamheid. Volgens SCP (2021) zijn met name jongeren en ouderen kwetsbaar voor eenzaamheid ten gevolge van de pandemie.

³ Het gaat hier om lichte (risicogroep 1) dan wel sterke (risicogroep 2) signalen van kwetsbaarheid.

Alleenwonenden en alleenstaande ouders ervaren vaak belemmeringen

Alleenwonenden zijn, ten opzichte van samenwonenden, vaker kwetsbaar op twee of meer leefgebieden. Dat geldt niet alleen voor alleenwonende ouderen, maar ook voor alleenwonenden die de pensioenleeftijd nog niet hebben bereikt. Ook in eenoudergezinnen zien we relatief veel signalen van kwetsbaarheid. Een kwart van de alleenstaande ouders verkeert in meerdere opzichten in een kwetsbare positie. Het gaat voor die groep met name om het hebben van een uitkering en ervaren eenzaamheid.

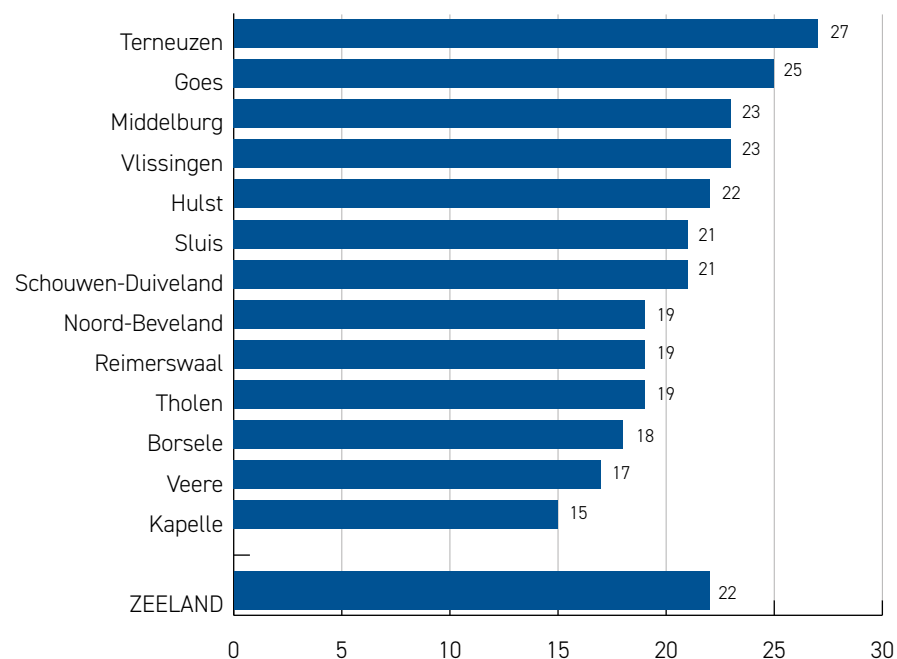
Kwetsbaarheid hangt samen met opleidingsniveau

We zien een samenhang tussen stapeling van kwetsbaarheden en het hoogst behaald opleidingsniveau. Bij Zeeuwen met een lagere opleiding zien we vaker meerdere signalen van kwetsbaarheid. Een derde van de laagopgeleide Zeeuwen bevindt zich op twee tot vier gebieden in een kwetsbare positie. Onder middelbaar opgeleiden is dat een vijfde; van de hoogopgeleiden is dat ruim een tiende.

Stapeling van kwetsbaarheden vaakst in stedelijk gebied

Bij inwoners van de stedelijke gemeenten Terneuzen, Goes, Middelburg en Vlissingen zijn vaker meerdere signalen van kwetsbaarheid aanwezig dan inwoners in de andere gemeenten. In de gemeenten Veere en Kapelle zien we deze signalen het minst vaak. Ook op wijkniveau zien we een verschil tussen stedelijke en niet-stedelijke wijken. Zo wonen in stedelijke wijken relatief meer inwoners met meerdere signalen van kwetsbaarheid dan in niet-stedelijke Zeeuwse wijken.

Figuur 7.3 Heeft op twee of meer leefdomeinen een signaal van kwetsbaarheid; naar woongemeente (% inwoners)

Bron: Leven in Zeeland (2021)

Kwetsbaarheid en tevredenheid met het leven hangen samen

Inwoners die meerdere signalen van kwetsbaarheid hebben, zijn doorgaans ook minder tevreden met het leven. Ook als we rekening houden met geslacht, leeftijd, gezinssamenstelling, opleidingsniveau en geloofsovertuiging van de inwoners dan zien we nog steeds een verschil tussen kwetsbare en niet-kwetsbare groepen als het gaat om de tevredenheid met het leven.

Toegang tot hulp

De toegang tot hulp is voor iedereen belangrijk, kwetsbaar of niet. Maar hoe zien inwoners de toegang tot hulp als we kijken naar de bereikbaarheid van de huisarts en de toegang tot het recht in de regio?

Inwoners: reistijd naar de huisarts is acceptabel, maar niet overal

Voor acht op de tien Zeeuwen is de huisarts binnen tien minuten reistijd bereikbaar. Volgens de gegevens van CBS is de afstand (in kilometers) tot de huisarts in Zeeuws-Vlaanderen relatief groot (2020). Het CBS werkt op basis van Nederlandse registratiecijfers en houdt in haar cijfers geen rekening met de zorgvoorzieningen over de grens. We zien dat de afstand tot de huisarts in met name het grensgebied groot is (bv. in sommige wijken van Hulst). Opvallend is dat inwoners in deze wijken de bereikbaarheid van de huisarts niet per definitie als slechter ervaren. Zo zien we dat veel inwoners in Zeeuws-Vlaanderen hun reistijd naar de huisarts acceptabel vinden en bovendien tevreden zijn met de aanwezigheid van zorgvoorzieningen in de woonomgeving. Dit kan betekenen dat inwoners in Zeeuws-Vlaanderen vaker gebruik maken van zorgvoorzieningen over de grens waardoor ze geen noemenswaardige bereikbaarheids-

problemen ervaren. Het kan ook betekenen dat inwoners zich aanpassen aan hun reistijd; mensen die gewend zijn om verder te reizen voor hun (zorg)voorzieningen zullen wellicht hun langere reistijd eerder aanvaardbaar vinden (zie ook het venster '[Bereikbare voorzieningen](#)').

In de gemeente Tholen is de afstand, gemeten in kilometers, tot de huisarts klein. Toch ervaren inwoners van de wijken Stavenisse en Poortvliet de bereikbaarheid van de huisarts als minder goed. Ook in sommige wijken in de zak van Zuid-Beveland zien we dat een goede bereikbaarheid van de huisarts niet altijd vanzelfsprekend is. Zo geldt voor wijken als Baarland en Ellewoutsdijk dat de feitelijke afstand tot de huisarts relatief lang is en dat de bereikbaarheid van de huisarts en beschikbaarheid van de zorg als minder goed worden ervaren.

In Terneuzen en Sluis meer geschillen, maar minder vaak actie

Toegang tot hulp gaat niet alleen over een goede bereikbaarheid van zorgvoorzieningen. Ook in een situatie van bijvoorbeeld ontslag of een ander geschil, bijvoorbeeld bij een echtscheiding, is het belangrijk dat inwoners hulp weten te vinden en/of kunnen krijgen. Geschillen kunnen immers gevolgen hebben voor bijvoorbeeld persoonlijke zorg of de financiële situatie van een inwoner.

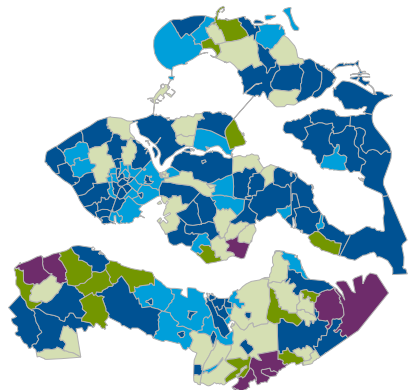
Een klein deel van de inwoners in Zeeland (13%) geeft aan een geschil te hebben gehad in de afgelopen vier jaar die zo serieus was dat men een juridisch adviseur heeft ingeschakeld of had moeten inschakelen. Als inwoners een serieus geschil hebben gehad dan hebben ze vaak ook stappen ondernomen om het geschil op te lossen, veelal in de vorm van rechtshulp.

Figuur 7.4 Bereikbaarheid en beschikbaarheid van huisarts; naar woonwijk (% inwoners)*

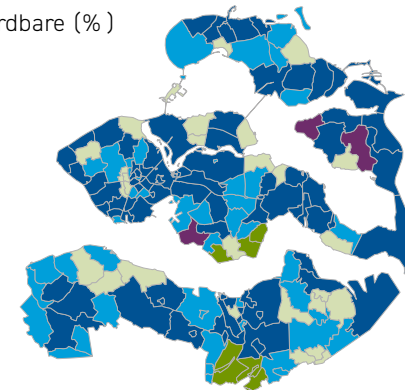
(a) Afstand in kilometers (CBS)

- minder dan 1,5
- 1,5 - 3 (gemiddeld 2,4 km)
- 3,0 - 4,5
- 4,5 - 6,0
- 6 of meer

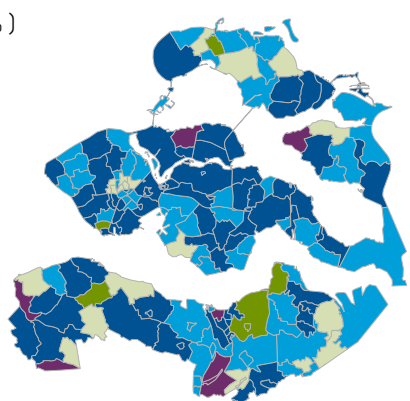
(b) Ervaart reistijd binnen het aanvaardbare (%)

- minder dan 72
- 72 - 79
- 79 - 86
- 86 - 93
- 93 of meer (gemiddeld 93%)

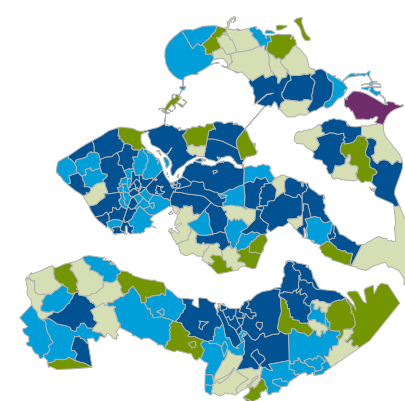
(c) Kan het zelfstandig bereiken (%)

- minder dan 92
- 92 - 94
- 94 - 96
- 96 - 98
- 98 of meer (gemiddeld 98%)

(d) Is tevreden over het aanbod (%)

- minder dan 30
- 30 - 45
- 45 - 60
- 60 - 75
- 75 of meer (gemiddeld 75%)

* Bij de tevredenheid over het aanbod gaat het over zorgvoorzieningen in het algemeen. De andere figuren gaan over de huisarts.

Bron: Leven in Zeeland (2021) & CBS (2020)

Kijken we naar verschillen tussen de gemeenten dan zien we dat het aandeel inwoners dat een serieus geschil heeft gehad in de gemeente Reimerswaal het laagst is. In de gemeenten Noord-Beveland, Sluis, Kapelle en Terneuzen is dit aandeel het hoogst. Opvallend is dat het aandeel inwoners dat daadwerkelijk actie onderneemt bij een serieus geschil juist in de gemeenten Sluis en Terneuzen lager is dan in de rest van Zeeland. Er kunnen meerdere verklaringen zijn voor dit resultaat. Het kan zijn dat inwoners in deze gemeente de eigen hulpvraag aanvankelijk niet (h)erkennen en daarom te laat naar hulp zoeken. Het is ook mogelijk dat inwoners hun hulpvraag wel herkennen, maar niet weten op welke plekken en bij wie ze moeten aankloppen voor hulp en advies. De verklaring dat inwoners het er eerder bij laten zitten, omdat ze niet veel last van het geschil ondervinden, is ook mogelijk, maar lijkt hier minder voor de hand liggend. Inwoners geven immers aan dat het een serieus geschil betrof waarvoor men hulp vraagt of had moeten vragen.

Conclusie: Eenzaamheid komt vaak voor, ook onder jongvolwassenen

De meeste Zeeuwen leven in goede gezondheid, met voldoende financiële middelen en een goed sociaal netwerk. Ze leven in relatieve welvaart en zijn zelfredzaam. Dit geldt niet voor iedereen. Er is een groep Zeeuwen met signalen van kwetsbaarheid in termen van een uitkeringspositie, een slechtere ervaren gezondheid, eenzaamheid of het niet/beperkt zelfstandig kunnen uitvoeren van taken. Voor dit venster hebben we onderzocht welke inwoners van Zeeland signalen van kwetsbaarheid vertonen en met welke factoren deze signalen van kwetsbaarheid samenhangen.

In ons onderzoek zien we dat signalen van kwetsbaarheid, en combinaties daarvan, het vaakst voorkomen onder groepen waar je dit ook zou verwachten. Zo ervaren de oudste inwoners (80+) het vaakst een slechte gezondheid, belemmeringen in dagelijkse activiteiten en eenzaamheid. Ook alleenwonenden, eenoudergezinnen en inwoners met een laag opleidingsniveau hebben over de hele linie meer signalen van kwetsbaarheid. Het meest in het oog springende signaal van kwetsbaarheid is eenzaamheid, vooral onder ouderen, maar ook onder jongvolwassenen⁴. In lijn met de landelijke trend, zien we dat jongvolwassenen en ouderen steeds meer kwetsbaar zijn voor eenzaamheid, al dan niet ten gevolge van corona.

---

⁴ Het onderzoek is afgenomen tijdens de coronapandemie. Dit kan de ervaren eenzaamheid hebben beïnvloed.

Alleenwonende Zeeuwen (met of zonder kinderen), inwoners met een lage opleiding en de oudste inwoners (80+) hebben relatief vaak te maken met een beperkt sociaal netwerk. Deze inwoners hebben nu en in de toekomst mogelijk moeite om problemen binnen het eigen netwerk op te lossen. Ten tijde van corona hebben welzijnsactiviteiten, doorgaans gericht op jongeren en ouderen, lange tijd niet plaats kunnen vinden. Via deze activiteiten hebben inwoners (in kwetsbare posities) laagdrempelig contact, wat gevoelens van eenzaamheid kan verminderen. Daarnaast biedt het ook mogelijkheid voor professionals om problemen te signaleren. Het is belangrijk dat welzijnsorganisaties hun waardevolle functie kunnen vervullen in de samenleving. Dit belang wordt onderstreept door onze waarneming dat inwoners met signalen van kwetsbaarheid vaker ontevreden zijn met het leven dan inwoners zonder signalen.

Naast kwetsbaarheid op individueel niveau, hebben we in dit venster ook gekeken of toegang tot hulp (zorg en recht) overal in de regio gelijk verdeeld is. Over het algemeen kunnen inwoners de eerstelijns zorg van de huisarts goed bereiken. Inwoners van specifieke wijken en kernen in Zeeland ervaren belemmeringen met de toegang tot zorg. Sommige wijken met name in Zeeuws-Vlaanderen en in de gemeenten Tholen en Borsele vallen negatief op.

In de gemeenten Sluis en Terneuzen geven inwoners vaker dan gemiddeld aan een serieus (juridisch) geschil te hebben gehad in de afgelopen vier jaar. Toch nemen inwoners in deze gemeenten minder vaak stappen om het geschil op te lossen dan elders in de provincie. Dat zou kunnen duiden op een grotere afstand tot het recht, hoewel vervolgonderzoek nodig is om dit scherper te krijgen. Om de gelijkheid in de samenleving te waarborgen is het van belang dat inwoners in geval van conflict (met elkaar, met organisaties of de overheid) ergens terecht kunnen voor juridisch advies. Voorlichting en laagdrempelige toegang tot recht in alle regio's van Zeeland is daarin essentieel.

Portret

Leny | Middelburg

Sinds 40 jaar woon ik met mijn man in Middelburg. We zijn toen met onze twee zoons verhuisd vanuit Hengelo. Het werk daar werd minder in die tijd dus we hebben de stoute schoenen aangetrokken en de stap gezet. Ik kom al sinds mijn jeugd in Zeeland op vakantie dus we kenden de provincie goed en hadden altijd de wens om hier te wonen. Je moet er gewoon samen voor gaan als je zo'n wens hebt. Zelf werkte ik bij een modezaak en dat wilde ik in Zeeland ook graag weer doen.

Uiteindelijk kon ik gelukkig in Middelburg terecht bij modehuis Waals. Daar heb ik tot mijn veertigste gewerkt. De jaren ervoor had ik al behoorlijk veel Parkinsonklachten, maar vanaf toen ging werken niet meer.

Heel lang was onduidelijk wat het kon zijn. Vanaf mijn dertigste had ik al klachten. Na vijf jaar zoeken bleek dat het om Parkinson ging. Ze verwachtten die ziekte gewoon niet bij een jong persoon. Ik was een tijd lang heel bewegelijk, maar sinds 2004 heb ik een kastje in mijn borst.

Een deep brain stimulatie. Daardoor is het een stuk minder geworden. Ik kan er nu heel goed mee leven. En ik wil nog zoveel leuke dingen doen.

Ik geniet het meeste van mijn familie, de twee zoons en hun gezinnen. Mijn kleindochter is onlangs getrouwd en ze verwacht haar eerste kindje. Dat vind ik zo mooi om mee te maken. Ik pak steeds weer zulke momenten mee in het leven. Mijn man en ik zijn dit jaar 50 jaar getrouwd. Ik ben een heel gelukkig mens eigenlijk. Familie is zo belangrijk,

vooral in deze tijd en als er wat met je is. De kinderen en kleinkinderen staat altijd voor ons klaar. En andersom is dat ook zo. Zo is mijn man laatst nog met mijn schoondochter naar het ziekenhuis geweest. Of dan passen we op de hond als het nodig is. Ik ben ook blij dat de kleinkinderen regelmatig even een bakje komen doen. Vroeger kookte ik altijd voor ze, maar dat doe ik niet meer. Dat kost te veel energie. De laatste tijd merk ik dat ik minder kan en dat het leven voor ons verandert.

Portret

Leny | Middelburg

We hebben altijd rolstoeldansen gedaan, mijn man en ik. Dat het nu niet meer kan vind ik heel erg. Ik zat al behoorlijk vroeg in een rolstoel omdat mijn benen niet meer zo wilden. We deden dan aan linedancen en rolstoeldansen in koppels. Ik in de rolstoel en hij staand. En we werden gevraagd om samen met een ander koppel demonstraties te geven. We zijn toen zelfs op televisie geweest. Van de week was ik in de supermarkt en toen zei een mevrouw 'Ha, de rolstoeldansers'. Ik ken die hele mevrouw niet. We worden er dus nog door herkend. In Zeeland doet niemand het meer nu. Dat vind ik wel jammer. Het is voor jonge mensen is het ook een inspiratie. Ik probeer mensen wel vaak duidelijk te maken: 'Probeer het toch gewoon een keertje.'

Dit is eigenlijk een dansrolstoel, waarvan mijn man de wielen recht heeft gezet. Het is gewoon een fijne. Ik laat hem gewoon elke keer repareren. In al die tijd had ik wel drie, vier nieuwe stoelen kunnen hebben van de gemeente maar als het goed is moet je het niet veranderen. Verder kan je zo'n parkeerkaart krijgen dat je op invalideplekken kan staan. Die gebruiken we alleen maar als ik mee ben met de auto. Een scootmobiel heb ik ook.

Die heb ik nog niet veel gebruikt omdat het een tijd lang niet zo goed ging met me. Binnenkort gaan we dat paard eens van stal halen. Dan gaan we op pad.

Je merkt dat veel mensen door corona toch in hun eigen kleine kring blijven. En vooral wat oudere mensen hebben dat. Je gaat niet zomaar meer op visite bij iedereen. De eenzaamheid groeit erdoor. Dat zien we ook aan onze burens. Uit voorzorg is het contact nu gewoon veel minder. Als je een beetje om je heen kijkt, kan je ook nu wat voor mensen betekenen. Er zijn verschillende manieren. Een boodschapje doen voor de buurvrouw en nu heeft zij vanochtend weer twee taartpuntjes bij de deur gezet. Dat zijn van die kleine dingen die je kan blijven doen. Ik weet zeker dat als het straks weer mag, dat we weer een bakje drinken met de burens.

Ik pak alle momenten die ik mee kan maken nog mee en geniet ervan. Dat zou ik ook aan anderen mee willen geven. En ik beseft me dat ik veel geluk heb met mijn huwelijk, dat is er een met een gouden randje. Voor mensen in moeilijke situaties: probeer het zo goed mogelijk zelf te doen en vraag hulp als dat nodig is.

Referenties

CBS. (2021, december). *Regionale Monitor Brede Welvaart*. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 25 januari 2022, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>

CBS (2021, mei). *Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2021*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://longreads.cbs.nl/monitor-brede-welvaart-en-sdgs-2021/verdeling-van-brede-welvaart/>

CBS. (2019). *CBS in uw buurt: afstand tot huisartsenpraktijk 2019*. Centraal Bureau voor de Statistiek. https://cbsinuwbuurt.nl/#wijken2019_gemiddelde_afstand_tot_huisartspraktijk

College Rechten voor de Mens (2020). *Iedereen op eigen kracht? Nederlanders over zelfredzaamheid en mensenrechten*. <https://publicaties.mensenrechten.nl/file/e9c614ff-5637-4855-9028-968df34deecf.pdf>

De Jong Gierveld, J., & van Tilburg, T.G. (1999). *Manual of the loneliness scale*. VU University Amsterdam, Department of Social Research Methodology. https://home.fsw.vu.nl/tg.van.tilburg/manual_loneliness_scale_1999.html

GGD GHOR. (2021a, september). *Eenzaamheid per GGD-regio (2020)*. Volksgezondheidszorg.info. Geraadpleegd op 18 januari 2022 van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/eenzaamheid/regionaal-internationaal/regionaal#!node-eezaamheid-ggd-regio>

GGD GHOR. (2021b, september). *Goed ervaren gezondheid per GGD-regio (2020)*. Volksgezondheidszorg.info. Geraadpleegd op 18 januari 2022 van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/ervaren-gezondheid/regionaal-internationaal/regionaal#!node-goed-ervaren-gezondheid-ggd-regio>

HZ KCZS. (2021, juni). *Kwetsbare groepen en corona: lessons learned in Zeeland*. HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving. <https://publicaties.kczs.nl/kwetsbare-groepen-en-corona-lessons-learned-zeeland>

RIVM. (2021, maart). *Kwaliteit van leven | Tevredenheid lichamelijke gezondheid*. Volksgezondheidszorg.info. Geraadpleegd op 18 januari 2022 van [https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/kwaliteit-van-leven/tevredeheid-lichamelijke-gezondheid#:~:text=Hoe%20ouder%2C%20hoe%20minder%20tevredeheid%20over%20lichamelijke%20gezondheid&text=Naarmate%20de%20leeftijd%20toeneemt%20zijn,%25%20\(75%2Dplussers\)](https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/kwaliteit-van-leven/tevredeheid-lichamelijke-gezondheid#:~:text=Hoe%20ouder%2C%20hoe%20minder%20tevredeheid%20over%20lichamelijke%20gezondheid&text=Naarmate%20de%20leeftijd%20toeneemt%20zijn,%25%20(75%2Dplussers))

SCP. (2021, maart). *Maatschappelijke gevolgen van corona. Verwachte gevolgen van corona voor sociale contacten en sociaal gedrag*. Sociaal en Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2021/03/03/een-jaar-met-coronaBijlage+D+Verwachte+gevolgen+van+corona+voor+sociale+contacten+en+sociaal+gedrag-.pdf>

Staat van Volksgezondheid en Zorg (2021). *Trend in eenzaamheid naar leeftijd*. Geraadpleegd op 4 februari 2022 van <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/eenzaamheid>

